

עלון שבועי

נחלת סדרה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע
מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת סדרה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת ויצא תשע"ב

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
או למייל chagitben@neto.net.il וכן בת.ד. 41072 ירושלים.

הנושא: יעקב אבינו הטמין עצמו בבית עבר מחשש להשפעת בגדו של הפרש

ופלא הוא, וכי בשביל להסתיר את עצמו הוצרך להטמין עצמו זמן רב כל כך של ארבע עשרה שנה, וכי לא די היה שהיה יושב ולומד שנה שנתיים, ובפרט שחזו"ל (ברכות נח: מועד קטן ח:): מגלים לנו, "אין המת משתכח מן הלב, אלא לאחר שנים עשר חודש". אם כן היה מטמין את עצמו י"ב חודש ומשפחתו של ההרוג היו שוכחים ממנו.

אלא מובא בשם האדמו"ר הפני מנחם מגור זי"ע, מצינו שיוסף הצדיק התחתן עם בתו של פוטיפר, כמו שנאמר (מקץ מ"א, מ"ה) "ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח ויתן לו את אסנת בת פוטי פרע כהן אן לאשה". וכתב רש"י: פוטי פרע, הוא פוטיפר וכו'. ע"כ. והקשה הפני מנחם, הכיצד בת של מרשעת כמו אשת פוטיפר התחתנה עם יוסף הצדיק?

והסביר, כאשר ברח יוסף הצדיק מאשת פוטיפר שניסתה להחטיאו, נאמר (וישב ל"ט, י"ב): "ויעזב בגדו בידה וינס ויצא החוצה". יוסף השאיר את בגדו אצל אשת פוטיפר וברח. כאשר אחזה אשת פוטיפר בבגדו של יוסף הצדיק, היא זכתה להשראה של קדושה מחמת הבגד, אשר גרמה לה לחזור בתשובה ולגדל בת צדקת שהיתה ראויה להיות זוגתו של יוסף הצדיק.

נמצא כי הבגד של האדם משפיע על הלוּבש אותו, ואם הבגד של צדיק משפיע לטובה, וזוכה הלוּבש לתוספת של קדושה. כך גם חס ושלום להיפך, הלוּבש בגדים של אדם רשע, משפיעים עליו לרעה.

מעתה יש לומר, יעקב אבינו בעת שלבש את בגדי הפרש, על כרחו הושפע לרעה מהם, ולכן החל בטחונו להתערער, הבין יעקב שדבר זה נובע מחמת טומאת הבגדים שעליו, מיד הלך לבית עבר ללמוד תורה ולתקן את עצמו, לא היתה זו בריחה לשם מסתור בלבד, כי אם זו היתה כוונתו, די היה

במדרש מובא (בר"ר סח, ב): רבי שמואל בר נחמן פתח: "שיר למעלות אשא עיני אל ההרים" (תהילים קכ"א, א'), "אשא עיני אל ההורים, למלפני ולמעבדני. "מאין יבוא עזריי" - אליעזר בשעה שהלך להביא את רבקה, מה כתיב ביה? "ויקח העבד עשרה גמלים וגו'" (חיי שרה כ"ד, י'), ואני לא נזם אחד ולא צמיד אחד וכו'. חזר ואמר: מה אנא מובד סברי מן בריי, חס ושלום, לית אנא מובד סברי מן בריי (פירוש: אין אני מאבד תקוה מן בוראי), אלא "עזרי מעם ה'". ע"כ.

מדרש זה אומר דרשני, וכי יעלה על הדעת שיעקב אבינו בחיר האבות יאבד שברו על ה' אלקיו אפילו לרגע קט?

ונראה להסביר על פי מה שכתב החיד"א בספרו פני דוד וז"ל: וראיתי בספר מורי זקני הרב זצ"ל, זה שמו בעלי ברית אברהם, כ"י שמביא מדרש רבותינו ז"ל בכתב יד: שאל"פ רדף במצות אביו עשו להרוג את יעקב, ויעקב נתחנן אליו ואמר לו שיקח כל אשר לו ויניחהו ערום ממש, להראות לאביו. וכן עשה. ונשאר ערום כצאתו מרחם אמו. והיה שם נהר ונכנס יעקב אבינו ע"ה בנהר להתחבא שם, שהיה ערום. ובעודו בנהר בא פרש אחד רוכב על סוס ופשט בגדיו וירד בנהר לקרר עצמו, ושבולת הנהר שטפו וחנקו. ואז יעקב אבינו עליו השלום עלה ולבש בגדי חמודות של הפרש ורכב על הסוס. ויירא יעקב מאוד, פן קרובי הנטבע יראוהו ויכירו בגדיו וסוסו ויעלילו עליו, לכן הלך תיכף ונטמן בבית עבר י"ד שנה. זהו תורף מה שאני זוכר ממדרש הנזכר, שהביא מור זקני הרב זלה"ה, כי כעת אין הספר אצלי. עכ"ל החיד"א.

ומתבאר מדבריו, שכונתו של יעקב אבינו היה ללכת מבאר שבע ישירות אל חרן, ורק מחמת החשש שמא הוא יתפס בבגדיו של הפרש ההרוג, לכן שינה את מסלולו וטמן עצמו בבית עבר י"ד שנה.

להסתתר שם שנה אחת, אולם כיון שרצה לתקן את הטומאה שחדרה לתוכו מהבגדים, הוצרך לשבת וללמוד י"ד שנה.

בזה מובן דברי המדרש כיצד יעקב אבינו בחר האבות יאבד שברו על ה' אלקיו אפילו לרגע קט, כי היה זה מחמת אותם בגדים טמאים שלבש והשפיעו עליו לרעה.

לאור זאת יבואר דבר נוסף, המקור לציווי שיש ללבוש בגדים מיוחדים לשבת קודש נלמד מרות המואביה, כאשר נעמי שולחת את רות אל קרוב משפחתה העשיר - בועז, היא מבקשת מרות (רות ג', ג'): "ורחצת וסכת, ושמת שמלותיך", התרחצי והתלבשי בבגדים כדי שתמצאי חן בעיני בועז. שואלים חז"ל (רות רבה ה', יב. ועי' שבת קיג) מדוע ציוותה עליה "ושמת שמלותיך", וכי ערומה הייתה? ועונים: "שמלות מיוחדות - בגדים של שבת", כלומר נעמי ציוותה על רות להתלבש בבגדי שבת. מדבריה למדנו על מצוות בגדי שבת - "מכאן אמר רבי חנינא, צריך אדם להיות לו שני עטפים (=בגדים): אחד לחול ואחד לשבת".

לכאורה מפתיע שאת מצוות לבישת בגדי שבת לומדים מנשים אלו, מדוע התורה לא מצאה מקור חשוב ומכובד יותר ללמדנו את מצוות לבישת בגדי שבת? למה רות המואביה, בת מלך רשע וגוי, ועובד עבודה זרה, מהווה מקור לימוד לבגדי שבת?

אלא, נעמי ידעה את גודל צדקותו וקדושתו של בועז, כמו שהתרגום בסוף רות אומר על הפסוק: "ושלמון הוליד את בועז", וז"ל: "ושלמון אוליד את אבצן נגידא הוא בועז צדיקא די על זכותיה אישתזבו עמא בית ישראל מיד בעלי דבביהון ובגין צלותיה עדת כפנא מארעא דישראל". עד כאן. כלומר בזכות צדקותו של בועז הוסר הרעב מישראל וכל ישראל התפרנסו בזכותו. ידעה נעמי שאם היא רוצה שבועז יבחר ברות לכלה, היא צריכה לרוממה ולקדשה ביתר שאת, לכך היא מבקשת ממנה ללבוש בגדי שבת, בגדי שבת הם בעלי עוצמה רוחנית גבוהה, והם משרים ביהודי את קדושת השבת, ואפילו אשה שהיא רק בתחילת דרכה ביהדות, כאשר תתלבש בבגדי שבת, מקבלת תוספת קדושה ואף צדיק כבועז יסכים לקחתה לאשה.

רות עמדה לבצע מהפך קיצוני שאין כמוהו, משיא הטומאה לשיא הקדושה: ממצב רוחני שפל ביותר - מואביה, עובדת עבודה זרה, בת מלך גוי, היא רוצה להשתנות ולהתעלות למצב רוחני נעלה ביותר - יהודיה כשרה ולהינשא לבועז הצדיק. בסופו של דבר

היא הצליחה במעשיה: התגיירה, התחתנה עם בועז ונעשתה צדיקה גמורה, עד שבמגילת רות (ד', י"א) משווים את צידקותה לצדיקות ולקדושה של האמהות כ"רחל וכלאה!" ומצאצאיה נולד דוד המלך, מושיען של ישראל! אף מלך המשיח יהיה מצאצאיה! - איך הצליחה לבצע מהפך אדיר שכזה?!

כוחן של בגדי שבת - קדושת הבגדים.

מסופר על שני האחים הקדושים, הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע ואחיו הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע, מתוך שלל מדרגותיהם בלטה באופן מיוחד מדרגת קדושת השבת, אשר יקדה בקרבם כאש מתלקחת ובנועם זיו עונג עליון (והרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זי"ע סיפר, על הרבי ר' אלימלך זי"ע שהיה נוהג בעת אמירת קדושת "כתר" במוסף של שבת, לקחת בידו את שעונו ולהביט עליו, כי מחמת גודל האור והמתיקות שהרגיש באותה שעה עד כלות הנפש, קרובה היתה נשמתו הקדושה להיפרד מתוך גופו הקדוש, מוכרח היה לאחוז בידו חפץ גשמי ולהתבונן בו, ובכך עלתה בידו להחזיק את הנפש ולהותירה בתוך הגוף).

פעם התלבטו האם תחושתם אמיתית או דמיונית. החליטו לערוך ניסיון: באחד מימות החול הם ילבשו בגדי שבת ויערכו שולחן שבת וכו', ואם גם אז הם ירגישו קדושה שבתית הם יוכחו לדעת שתחושתם בשבת אינה אמיתית, שהרי לא יתכן שגם ביום חול הם ירגישו את קדושת שבת.

ואכן כך עשו, באחד מימות החול הם לבשו בגדי שבת וערכו את שולחנם הטהור עם כל עדת החסידים ממש כביום השבת, והנה הם חשו קדושה כבשבת. כשסיפרו זאת לרבים, הרב המגיד ממעזריטש, אמר להם: "אם לבשתם מלבושי שבת בדין הוא שתרגישו קדושתה, שכן למלבושיה יש כוח להמשיך את אור קדושת השבת אפילו לימי חול!".

ונסיים בדברי ה"פלא יועץ" (ערך אכילה ושתייה) מאותו ענין וז"ל: וידוע מעשה הרב רבי ישראל נאג' בזמן האר"י ז"ל, שהיה משורר על שולחנו בקול נעים, והיו מתקבצים מלאכי השרת כבמזמורי חתן וכלה, והיו זרועותיו מגולות מפני החום, וקול מן שמיא נפל, ברחו לכם מאצל האיש הזה שממעט בכבוד שמים, שאינו יושב בכבוד על השולחן אשר לפני ה', ותיכף פרחו כולם. והרב האר"י היה רואה מביתו את המראה הגדול הזה, וגילה סודו להרב ישראל נאג'ר, וחרד חרדה גדולה וקטש עצמו וישב בכבוד, וחזר לשורר כבראשונה, וחזרו מלאכי השרת להתקבץ כבתחילה. ע"כ.

העלון נתרם לעילוי נשמת הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינוב בן הרה"ק רבי יצחק זי"ע

ניתן להשיג את הספר נחלת שדה על חומש בראשית בטלפון: 050-4145482